

Nr 189.

Av herr **Lindhagen**, om vidtagande av åtgärder för människornas avväpning m. m.

Vad som kanske mest på de senaste tiderna gjort det parlamentariska trampet så tröstlöst, är det hopplösa bemödandet att kunna i detsamma inplantera några idéer. Allting är någorlunda, till en del, i viss mån eller ingenting alls, men aldrig hela saken. Följaktligen finns icke heller någon hänförelse, ty denna impuls är oskiljaktigt förenad med ett grepp om det hela, med en idé. Grå och nedsolkad släpar sig statskonsten fram bland dammet och spindelvävarne.

En sådan idé, föraktad och förrådd, men ändock outhärlig, är *avväpningen*. Världskrigets erfarenheter samla sig i ett enda rop efter densamma. Hävdernas blodiga minnen förena sig i denna bön. Det meniga folket känner och vet, att människornas avväpning är en livsfråga. Religionernas förkunnelse lysa vapnen i bann. Den sista droppen av folkens tålmod är nu utgjuten och ändå — ingen tanke, ingen känsla ägnas en så viktig angelägenhet vid de stora rådslagen. Det finnes nämligen en makt, som icke känner till denna sak och som håller oss alla i träldom, och det är partipolitiken.

Före världskriget och även understundom under detsamma kunde till och med inflytelserika röster höjas för folkens fullständiga avväpning. Nu är det tyst. Till och med i traktaten om folkens tillämnade förbund talas fortfarande om ett rustningsväsende efter gammalt mönster såsom en självklar sak och erbjudes vapenvåld och blockader såsom de yttersta tröstgrunderna.

Om än de ur kriget nyss utgångna staterna måhända ännu måste vara insnärjda i sina förvillelser, borde de under kriget neutrala folkens

styrelser kunnat bibehålla något förnuft och känna liksom en uppfordran att till och med begagna detsamma. Men ingalunda. Någon neutral samling om ett förlösande ord har icke varit möjlig att åvägabringa trots de många försöken. Lika litet har någon enskild neutral statsstyrelse vågat fälla en lans för den universella rätten och den allmänna freden.

Ingenting är enligt min uppfattning mer idélöst och följaktligen mer oförmöget att väcka hänförelse och åstadkomma något betydelsefullt än instruktionen för den kommission, som fått i uppdrag att bereda frågan om »begränsning av de militära utgifterna och därmed sammanhängande ärenden». Redan ordet begränsning är ett talande motto för innehållet. Regeringen syftar närmast, såsom av motiven framgår, till en modifikation av utgifterna med hänsyn till å ena sidan under kriget vunna erfarenheter om behoven och å andra sidan den ruinerande utgiften att upprätthålla det nyligen beslutade härväsendet under penningevärdets nuvarande fall och nya statsändamåls framträngande. Till allt detta, säger regeringen, kommer den rörelse för en avveckling i större och mindre grad av de hittillsvarande militära rustningarna, vilken nu inför krigets väntade avslutning starkare än någonsin gör sig gällande över snart sagt hela världen. Ur slutpunkterna i motiveringen framskymta till sist ett sammanfattande skeptiskt avståndstagande från avrustningstalet såsom utopiskt åtminstone för närvarande.

Folken behöva nu förlösande ord och icke undanflykter, de behöva manliga initiativ och icke trööstlöst väntande på oblida ödens ankomst. Ett klart avrustningskrav från dem, som hava makten, skulle betyda nyskapning av en idé, av hänförelse, av produktiva krafter, av förhoppningar, som kunde giva de små människorna något att hålla sig till. Regeringarna och parlamenten borde icke i stället släpa dem efter sig, insölade i idélöshet, små konjunktioner och dvärgagärningar.

Avrustningen är emellertid framför allt ett andligt värde och därför har det ingen notering på den gamla politikens fondbörs. Den svenska kommissionen är en konjunkturorganisation för att nödtorftigt sammanhålla de svenska statsmakternas snöpliga återtag under sibirisk vinter från 1914 års härordnings Moskwa.

Man svarar, att det vore ansvarslost av Sverige att ensamt i Europa besluta sig för en fullständig avväpning. Men vore det också ansvarslost, om Sverige sökte samla de små neutrala staterna att slå ett slag i världen för avrustningskravet. Det vore visserligen ett uppgivande av en utrikespolitik, som vid sidan av begriplig försiktighet i

stort sett nu som alltid lagat så, att vi, frigjorda från tankar och initiativ, komma sist på de viktigaste punkterna. Fredsfolket i landet kan icke med bästa vilja i världen uti en sådan demarche se någon äventyrlighet utan endast en pliktuppfyllelse.

Enligt fredsfolkets uppfattning är det icke heller ansvarslost, om Sverige härvid föregår med sitt exempel. Det skulle med visshet väcka stor uppmärksamhet och anklang. Föreställa sig verkligen våra statsråd och riksdagsmän, att respekten för Sverige skulle minskas, om vi gjorde vad det stora flertalet människor i hela världen finner vara det enda förnuftiga och efterlängtade. Vi äro livligt övertygade om motsatsen. Hängivenhet för en stor mänsklig tanke är säkerligen, icke minst i dessa tider, för vårt land ett vida starkare värn än organiserat banditväsande, finter och konjunkturpolitik.

På en avrustad stat kan icke heller från den ena eller andra sidan vidare framställas anspråk att deltaga med vapenmakt i yttre förvecklingar direkt eller indirekt. Likaledes undanröjes genom en avrustning frestelser på båda sidor att lösa den inre sociala frågan genom ett inbördeskrig. Respekten för människans liv är den första förutsättningen för en mänsklig samhällsordning. Inbördeskrig slutar vanligen med förintelse och reaktion, och alldeles visst är att individernas kultur, på vilken en samhällskultur ensamt kan resas, därigenom går kanske för en generation till spillo.

För att vinna medel till alla de utgifter för omistliga ändamål, som nu stå för dörren, är en avvärpning också oundgänglig. Att militärväsendets försvinnande i och för sig är en betingelse för möjlighet till andlig kultur är visserligen förbisett men icke desto mindre en sanning. Intet folk kan tillägna sig någon verklig själsodling, så länge idealet för dagen fortfar att vara ett gevär.

Med avrustningen följer, att även det privata rustningsväsendet avlyses. Medlemmarna i skytteföreningarna mena nog väl och glädja sig över den sport, som ligger i att träffa pricken på skottavlan. Men denna prick symboliserar ett människohjärta. Det mordiska syftet kan icke undgå att hos skytten förkväva något av det bättre och mänskliga inom honom. Skytteväsendet är en högeligen improduktiv företeelse och huvudstadens stadsfullmäktige indrogo nyligen sitt anslag till detsamma. Det är emellertid icke nog med, att statsbidraget upphör. Själva föreningarne måste upplösas såsom representanter för en barbarisk tidsålder.

En slutlig konsekvens av människornas avväpning måste bli ett förbud för enskilda att tillverka och i regel hos sig hysa vapen.

Det hemställles alltså,

att riksdagen ville anhålla, att regeringen måtte:

1) taga initiativ till ett samfällt framträdande från de under kriget neutrala staterna för resande av ett krav i hela världen för människornas avväpning eller, i brist på anslutning för en sådan hänvändelse, taga ett sådant initiativ ensam eller i förening med de stater, som förklara sig villiga att deltaga däri;

2) låta genom den tillsatta militärkommissionen eller annorledes skyndsamt uppgöra förslag till avrustning av vårt nuvarande nationella försvarssystem oberoende av utgången av de i punkt 1 omnämnda förhandlingarna;

3) att i avvaktan på ett sådant förslag överväga inställandet tills vidare av alla militärövningar;

4) taga i övervägande erforderliga åtgärder för de enskilda skytteföreningarnas upplösning;

5) i samband med prövningen av det gamla militärväsendets upphävande jämväl begrunda nödiga mått och steg för att i framtiden förhindra enskilda personer att tillverka och i regel hos sig hysa vapen.

Anhålles att vederbörande utskott avger hemställan särskilt över vart och ett av förenämnda yrkanden.

Stockholm den 31 januari 1920.

Carl Lindhagen.
